

TRIBUNA

El carrer, el poder i l'opinió pública

JAUME BARTUMEU CASSANY, CONSELLER GENERAL I MEMBRE DEL CONSELL NACIONAL DE SOCIALDEMOCRÀCIA I PROGRÉS D'ANDORRA

Al primer cop d'ull tot pot semblar força senzill. Tot sovint hi ha una confrontació entre el que podríem considerar dues fonts de legitimitat.

D'una banda la legitimitat de les institucions, de la llei, de les regles constitucionals. Els elegits al Consell General apliquen els seus programes.

D'altra banda la suposada legitimitat de l'opinió del carrer i el suport de la força de les conviccions d'aquells que sovint pensen i proclamen que hi ha lleis que, tot i ser legals, no són moralment legítimes.

Malfiem-nos, tanmateix, d'uns esquemes massa simplistes.

Com diu el filòsof francès Roger-Pol Droit, tant "el carrer" com "el poder" són abstraccions, gairebé unes caricatures, el caràcter tancat de les quals pot arribar a tapar el que és nou o desconcertant.

També es parla molt sovint d'una altra abstracció, de l'anomenada "opinió pública".

Se'n parla tant que hem acabat convençuts que existeix realment.

A casa nostra l'Observatori d'Andorra que publica regularment el CRES de l'Institut d'Estudis Andorrans ens ajuda periòdicament a conèixer o a sentir l'orientació del que preocupa a la ciutadania.

Tanmateix no podem afirmar que unes enquestes d'opinió poden ser suficients per conèixer les fluctuacions de la consciència col·lectiva.

Però sigui com sigui, l'anomenada "opinió pública" ens aporta el prisma mitjançant el qual ens sembla que comprenem millor els esdeveniments.

Fa quaranta anys el sociòleg Pierre Bourdieu, en un estudi que sota el títol "*L'opinion publique n'existe pas*" va publicar, el gener del 1973, a *Les Temps Modernes*, era molt explícit, i molt crític:

"L'opinió pública que es manifesta a les primeres pàgines dels diaris sota la forma de percentatges (60% dels francesos són favorables a...) és un artefacte pur i simple, la funció del qual és dissimular que l'estat de l'opinió en un moment donat del temps és un sistema de forces, de tensions i que no hi ha res de més inadequat per representar l'estat de l'opinió que un percentatge."

La crítica de Pierre Bourdieu no s'adreçava pas als mètodes de les empreses que fan les enquestes d'opinió, les mostres de la població enquestada o les preguntes plantejades més o menys intencionadament.

El que penso que volia fer Pierre Bourdieu era posar en evidència una mena d'il·lusió: creure's que cada percentatge reflecteix l'existència efectiva d'una opinió uniforme i consistent, quan al capdavall només es tracta d'una fotografia d'una correlació de força, d'una situació instantània.

Fa més de deu anys, l'abril del 2003, l'Observatori d'Andorra de l'IEA recollia per exemple un gran augment de la inquietud de la població pel medi ambient. Un 22% de les 766 persones enquestades aleshores es manifestaven molt sensibilitzades envers els problemes mediambientals.

En aquells moments la fotografia de l'enquesta podia recollir, com deia Joan Micó, "Tafer del forn incinerador, o bé un canvi de sensibilitat".

Deu anys després no sembla que la preocupació encara hi sigui, tot i que el problema de la pol·lució derivada del

forn incinerador continua ben vigent i, de fet, aviat n'haurem de tornar a parlar.

Però és ben cert que la crítica de Bourdieu a una excessiva credulitat en els percentatges de les enquestes ha esdevingut inaudible tant a França com a casa nostra. La clau de lectura que ens donen les enquestes s'ha convertit en una mena d'evidència. Tant és així que sovint donem per fet que hi ha un percentatge cert que s'oposa a un altre i que ja està tot dit.

Seguir aquest raonament ens portaria a una situació absurda de negació de la política.

Penso que ens haurem d'anar centrant a considerar que els percentatges són només això: una fotografia d'un moment de la correlació de forces polítiques en presència.

La correlació de forces és així la representació de la confrontació democràtica és a dir, la naturalesa de la política.

Per això l'anomenada "opinió pública" no és estàtica, es mou periòdicament, com ho fa la societat, en funció dels plantejaments públics d'uns i altres actors polítics i socials.